

de Afscheiding. Samen met Ds D. J. v. d. Werp te Looesens en Ds J. R. Kreulen te Hallum schreef hij een Apologie: „Is de Afscheiding van het Hervormd Kerkgenootschap, zooals het thans en sedert 1816 bestaat, uit God of uit de menschen?“ Uitvoerig werden daarin de argumenten tegen de Afscheiding besproken, en de schrijvers laten in dit boek duidelijk zien, dat zij in de theologische wereld van hun tijd en in de vroegere historie van de kerk uitstekend thuis zijn. We hebben hier volstrekt niet te doen met weling-bestudeerde predikanten, die alleen maar wat „stichtelijke opmerkingen“ kunnen ten beste geven (zooals men onwillekeurig de afgescheiden dominees uit den eersten tijd nog al eens heeft voorgesteld), maar met mannen, die hun geleerde en hooggeleerde tegenstanders voortreffelijk te woord konden staan. Intusschen besteedde Ds Pieters niet alleen zijn aandacht aan den toestand in het Ned. Hervormd Kerkgenootschap. Juist door den zwaren kerkstrijd werd hij voortdurend gedrongen tot onderzoek van de brandende vragen over het verbond en den doop. Vooral met Ds Kreulen heeft hij blijkbaar de reformatie van de verbondsoptvatting in eigen kring als een dringende noodzaak besproken. In 1861 gaven deze beide predikanten samen een geschrift daarover uit: „De Kinderdoop volgens de beginselen der Gereformeerde Kerk, in hare gronden, toedelingen en praktijk“. Het voorwoord begint als volgt: „Ofschoon men in het algemeen het oud gebruik volgt om den Doop aan jonge kinderen toe te dienen, zoo is toch de bewijsheid van zijnen rijken inhoud, zoowel omtrent den grond en de wettigheid waarop hij wordt toegediend, als het gebruik dat men naar zijnen aard om den wil van God er van te maken heeft, te loor gegaan.

Dit is niet slechts het geval met hen, die onder het liberalisme vervallen, daardoor uitgeplunderd en van alle schatten der waarheid beroofd zijn, maar ook met hen wien men het anders niet kan ontkennen die Gereformeerde leer lief te hebben, die hare kracht weder op brandstapels en moordheuvels deed gevoelen. Ook bij deze laatste is zij, helaas! eene ledige plechtigheid geworden, ook zij weten doorgaans in de praktijk niets met hunnen Doop aan te vangen.

Zoo kan en mag het niet blijven onder het volk der waarheid. Zijn wij Gereformeerde, dragen we er roem op en rekenen wij het ons tot eer hare belijdenis, hoe verguisd ook door het ongeloof, als de uitdrukking van ons geloof omhoog te houden, dan moeten wij die belijdenis trachten te verstaan, en, ontdaan van alle vreemde bestanddeelen, die er in den loop des tijds, uit welk oogmerk ook, aan toegevoegd zijn, zuiver in ons bewustzijn op te nemen.

Met het oog daarop hebben de auteurs een uitvoerige studie gemaakt van de verbondsoptvatting der reformatie. Vooral Calvijt en Guido de Brès worden telkens aangehaald; maar ook Luther, Ursinus, Olivianus, à Lasco en anderen doen dienst in hun betoog. Het eigenlijke onderwerp van hun boekje wordt direct in den eersten volzin aan de orde gesteld: „Elk, die geen vreemdeling is in de geschiedenis der Nederlandse Gereformeerde Kerk, weet, dat de gedachten zeer uiteenlopende zijn, over de heilichheid der Christen kinderen, waar, naar in de eerste vraag van ons Doop-formulier gevraagd wordt.“ Dus hetzelfde strijdpunt, dat ook nu onzen kerkstrijd beheerscht!

Het is hier niet de plaats om uitvoerig op den inhoud van dit waardevolle doopboekje in te gaan. Enkele bijzonderheden mag ik er echter wel uit weergeven.

L. DOEKES.

KERKELUK LEVEN

DE NIEUWE ZAKELIJKHEID VAN ZWOLLE.

Men weet, dat een aantal Friesche predikanten in een bezwaarschrift aan de Zwolsche synode sprak van de concrete schuld der synode van 1943-1945, die „vondigde in de schorsingen, weringen en afzettingen, voortvloeiend uit te ver gaande eischen dier synode“. Deze predikanten constateerden terecht, dat de vervangingsformule van '46 ruimer was dan die van 1942. Immers in '42 werd iedereen gebonden aan het „te houden voor wedergeboren“; men moest veronderstellen, dat de wedergeboorte bij de kinderen reeds geschied was. 1946 daarentegen laat blijkens een noot bewust ruimte, niet slechts voor de opvatting, dat men die wedergeboorte moet beschouwen als reeds geschied (perfectum), doch ook voor die geheel andere, dat men de wedergeboorte zich denken mag als nog te zullen geschieden (futurum). Allen, die in het futurum zich kunnen vinden, waren in '42 aan het perfectum gebonden. En ieder, die eerlijk de binding aan het perfectum van '42 weigerde, werd gearrest, geschorst en afgezet. Daar kan men omheen praten; maar zoo zijn de simpele feiten. Indien nu, blijkens de formule '46 God aan ieder kerklid ook de futurum-opvatting vergunt, dan had elk kerklid dat recht bij God reeds in den jare 1942, want Hij verandert niet, al vervangt de synode

haar formules. Dan had ieder in 1942 van Godswege het recht de binding aan het „te houden voor wedergeboren“ te weigeren. En ook al schorste de synode, en bandte ze uit, Hij deed dat niet! Maar dan zondigde de synode, die in '42 de futurum-opvatting verbood, bindende allen en een iegelijk aan het perfectum alleen. Zij verbood een futurum, dat God aan niemand verbood. Zij ging dus ongetwijfeld te ver. Er is geen speld tusschen te krijgen: hier ligt concrete schuld.

Hoort nu het antwoord der Zwolsche synode, gelijk het afgedrukt staat in „Trouw“ van 4 October j.l.: „De meening, als zou uit de vervanging van de uitspraken van 1905 en 1942 blijken, dat de Synode van 1943-1945 eischen heeft opgelegd, die te ver gingen, waardoor zij dus concrete schuld op zich zou hebben geladen, is onjuist, aangezien in 1946 de zakelijke inhoud der vervangen uitspraken is gehandhaafd en bovendien als minimumeisch door genoemde synode nimmer is gesteld, dat men met de uitspraken van 1905 en 1942 volledig moest instemmen, maar slechts dat hetgeen men leerde daarmede in volle overeenstemming moest zijn.

De bewering, dat er concrete schuld is zou nog wel nader door de synode overwogen zijn, indien concrete gevallen waren aangewezen van geschorste ambtsdragers, die naar de uitspraak van 1946 ongemoeid zouden zijn gebleven, maar zulke voorbeelden zijn niet genoemd.

„Trouw“ rangschikt deze uitspraak onder de „belangrijke besluiten“. Ik doe dat ook; o.a. om de volgende redenen:

a) Deze uitspraak bewijst zonneklaar de onwaarsachtigheid van de vervangingsformule. Men kan nu zien welk een schrikkelijk spel men speelt tegenover de schapen van Christus' kudde met het woord „vervangingsformule“ alsook met dat andere: „zakelijke inhoud“.

In '42 was er slechts één mogelijkheid: het perfectum; in '46 zijn er twee mogelijkheden: perfectum of futurum.

Zeggen de Friesche predikanten, dat men in 1943-'45 te ver ging door te binden aan het perfectum, terwijl God het futurum ook toeliet? Welneen, zegt Zwolle, de zakelijke inhoud is gelijk gebleven. U kunt toch nog wel rekenen ginds in Friesland? 1 is toch „zakelijk“ = 2, en 2 is toch „zakelijk“ niet meer dan 1? U hebt toch op de lagere school het abc der Nederlandse taal geleerd? Dan kunt ge toch weten, dat de voltooidde tijd „zakelijk“ gelijk is aan den toekomstenden tijd? U kunt toch wel lezen, en logisch denken? Dan kan het u toch niet ontgaan dat een reeds geschiedte wedergeboorte „zakelijk“ hetzelfde is als een nog niet geschiedte wedergeboorte?

Concrete schuld bij de synode van 1943-'45? Welneen, want 1 = 2, en verleden = toekomst, en ja = neen, tenminste „zakelijk“. Ja, die zakelijkheid! Wie heeft nog den moed een brief te schrijven, laat staan een gesprek te beginnen met menschen, die de eerste beginselen der zakelijkheid nog moeten leeren? Die concrete schuld loochenen, omdat 1 = 2, en verleden = toekomst? In Groningen ontbrak alle zelfcritiek, zeiden ze; nu, daar was het dan ook een vrijgemaakte synode voor. In Zwolle, daar openbaarde zich de zelfcritiek, die echter alleen maar verbluft en bedroeft door een totaal gemis aan kritisch vermogen.

Hoe stond het ook maar weer in de vervangingsformule? „Een eenvoudige uitspraak des geloofs“. Is wel eenvoudig: 1 = 2, en ja = neen, en verleden = toekomst. Dit noemt men dan den eenvoud des geloofs. Maar o, die eenvoudige geloofvigen, wat moet er van hen terecht komen? Wat heeft het geloof met dezen baarlijken onzin te maken?

b) De tweede reden, waarom Zwolle de synode van '43-'45 vrij spreekt van concrete schuld, is gelegen in het feit, dat laatstgenoemde synode als minimumeisch nimmer had gesteld volledige instemming met de leeruitspraken; men behoefde immers slechts te beloven zijn leer in volle overeenstemming te doen zijn met de formule van 1942. De suggestie is natuurlijk: in 1943-'45 ging men toch heusch niet te ver; men was zelfs soepel. Nimmer werd de eisch gesteld, dat de ambtsdragers zelf volledig met de uitspraken zouden instemmen; alleen hun leer behoefde maar met die formule in volle overeenstemming te zijn.

Laat ons zien. Is bedoelde eisch van instemming nimmer gesteld? Maar na een rapport-Duursema besloot die synode aan een verzoek van Noord-Brabant en Limburg niet te voldoen, omdat: „a. het niet genoeg geacht kan worden, dat ambtsdragers de leeruitspraken niet bestrijden, maar als regel moet worden gehandhaafd, dat zij met de gedane leeruitspraken behooren in te stemmen; al kan in bepaalde gevallen (!) bij gebleken bezwaren tegen een bepaald punt (!) genoegen worden genomen met de verklaring, dat men niets zal leeren wat met deze leeruitspraken niet ten volle in overeenstemming is“. En alleen de „instemmers“ kwamen in aanmerking voor afvaardiging naar de meerdere vergaderingen (Zie mijn: „Tusschen ja en neen“, p. 60v.).

Heeft men nimmer de eisch van volledige instemming gesteld? Maar de stukken bewijzen, dat men

UIT DE SCHRIFT

HERDER EN KUDDE.¹⁾

En (de HEERE) zeide tot hem: „Wat maakt gij hier, Ella?“

1 Kon. 19: 9b, 11b.

Is deze vraag van den HEERE alleen te zien als een noodiging van den Vader, Die Zijn kind wil aanmoedigen, zich uit te spreken voor Hem? Of lag er een scherp verwijt, een Goddelijke afkeuring in over zijn vlucht? Wie zal het met zekerheid kunnen zeggen? Niemand heeft de stem gehoord dan Ella alleen. Maar één ding is zeker: de HEERE stelt hem een vraag en verwacht daarop dus een antwoord. En de vraag is zoo gesteld, dat Ella rekenschap moet afleggen van het feit, dat hij bij den Horeb is. Daarop valt de nadruk: Ella, wat moet gij hier, hier bij den Sinai, zoo ver van Israël? De HEERE roept dus Zijn knecht tot verantwoording en dwingt hem tot zelfonderzoek. Hij moet zichzelf beproeven in het licht van Gods Woord. Want Ella had geen enkele opdracht ontvangen om Israël te verlaten. Integendeel, de laatste opdracht was juist geweest het bevel des HEEREN om van Sarphat naar Israël terug te gaan en daar het werk des Heeren weer te verrichten. En nu opeens hier, bij den Horeb? Hier de herder — ginds, ver verwijderd, de kudde, de schapen! Hier de strijder, de veldheer en ginds het kleine leger in de hand van den vijand, Ella, wat moet ge hier? De eenige verontschuldiging, die Ella kan aanvoeren is de beschuldiging van Gods volk. Maar daarmee is Gods volk niet gered. De volkomen Ambtsdrager moet op elk uur van den dag deze vraag kunnen beantwoorden met de betuiging, dat Hij bezig is in de dingen Zijns Vaders en daarom de schapen niet één oogenblik uit het oog verliest, niet één moment loslaat. Dat is borgtocht. En daarin is de weg geopend tot een eeuwige vereniging van Herder en kudde. Zulk een Ambtsdrager betaamt ons. En Hij is ons van God gegeven.

Dr M. B. VAN 't VEER +.

¹⁾ Zie de noot in ons nummer van 12 Oct. j.l.

wel degelijk dien eisch heeft gesteld. Die eisch werd als regel gehandhaafd. Was de minimumeisch inderdaad, dat men — in zijn leer in volle overeenstemming met de uitspraken moest zijn? Een algemeene minimumeisch? O neen, ze gold slechts „in bepaalde gevallen“, alleen wanneer men bezwaren had tegen een „bepaald punt“, een onderdeel dus. Waarom zegt Zwolle niet de precieze waarheid?

Er is evenwel meer. Zwolle zegt, dat „men“ (en uit het verband is duidelijk, dat het gaat over menschen, die „leeren“, over ambtsdragers dus) niet volledige instemming behoefde te toonen; men had alleen maar in volle overeenstemming met de formule te leeren. „Volledige instemming“ met leeruitspraken is een ander woord voor: „gelooven“; en „leeren“ is in de taal der kerk verknondigen met Gods gezag, en met bevel van geloof. Volgens Zwolle behoefden de ambtsdragers zelf die leer niet te gelooven; ze hadden slechts aan de gemeente te bevelen die leer te gelooven. Volgens Zwolle heeft de synode van 1943-'45 niet gescht, dat de ambtsdragers de leer van 1942 zouden gelooven, als ze van hun kant maar aan de gemeente den eisch van zoodanig geloof stelden. D.w.z. de ambtsdragers, hadden vrijheden, die de gemeente niet had. Niet zoozeer de ambtsdragers, maar in de eerste plaats de gemeente is gebonden.

Voor wie het vergeten mocht zijn, is nuttig de herinnering aan de 16 punten van Augustus '44. (Men is ook met die 16 artikelen nu blijkbaar verlegen; er komt zelfs een aparte uitspraak over het gezag van die 16 punten, als ik het goed begrepen heb). Maar in dit verband is het gewenscht te herinneren aan het 6e van die artikelen, aldus aanvangende: „dat uit het karakter der leeruitspraken, waarin de synode met haar door Christus verleende profetische autoriteit optreedt, als vanzelf voortvloeit, dat inzonderheid de ambtsdragers (!) aan haar gebonden zijn enz.“

Zwolle probeert de Friesche dominees wijs te maken, dat de binding vooral de gemeente gold; dat de ambtsdragers zelf de hand lichten met den eisch van instemming, fiat; als ze maar de gemeente, met de autoriteit van Christus, d.i. met absoluut gezag, gebod hiermee in te stemmen. Maar de synode van 1943-'45 zal zelf, dat het net andersom was: niet de gemeente, doch inzonderheid de ambtsdragers waren gebonden. Is dat knoelen of niet, o Friesche predikanten? En wat nu? Een nieuw gravamen? Men zal u antwoorden: de 16 punten, daarover praten we niet meer, vanwege de algemeene verva(n)ging, weet u?

Misschien zegt iemand: de synode van 1943-'45 heeft bedoeld, wat de Zwolsche synode thans zegt.

Alweer ik hem dika dat de om de te drag gunt, on Weet g veins trac via d e n „wee heeft ge e) De „bewer jes: dit bewezen het „arj profetis — dat overwo w a r e dragers, 1946 v e n , Zwolle l Missel want ik en den de heere Plaats l is: Prof. Schilder hij is g pnaadvi grondjea waarin a d e u r p r a c a , bestreed dat aan ook het zegd wo één, die ook ma zou hebb bekend v synode l leeraar S bleve) U moest beelden Maar U dag. En wat, U n waarheid niet toe, Argum bij U? In Neen, havin

WAAROM GROVE

Dr H. ? blad" ove Het blijk door on schrift ding van zoo wezer teeren: d Nu moe nannemel De pog grove

„Voor de vrij spreking weige

Waarom delijke on wering in besluit on

Letterlij tegen de vergaderin GESTELD

staat er: alleen ach

Als een 1 Novemb nog niet, maken, — dat zijn ve geweig

Het star besluit mo voorstelling

Wie zóó leeraar in weg. Dit is